

ERDELYI ÉLET

POLITIKAI,
TÁRSADALMI,
MŰVÉSZETI ÉS,
KÖZGAZDASÁGI
HETILAP

A bukaresti Betegologiai Intézet jelentése:

Hazánkban nagyobb viharok csak a parlament tájékán voltak, a vihart később olvadás váltotta fel: az ülések iránti érdeklődés a minimumra olvadt.

Barabás

Tavaszi női, leányka felöltő és ruhaujdonságok óriási választékban megérkeztek központi ruhaáruházába A R A D, a színház hátsó bejáratával szemben.

Plesz Gyula

Kérem a címre figyelni!

Muzsay József

A R A D,
színházzal szemben

ÖLTÖNY, TRENCH-
COATS, ULSTER

Legjobb- és legolcsóbb!

Kül- és belföldi gyógy-
szer különlegességek

VOJTEK
gyógyszertár

IDEAL, UNDERWOOD
és hordozható

írógépek

ujak és használtak állandóan raktáron. Nagy javító műhely! I-a garantált friss angol írógépszalagok. Irodafelszerelések. Izléeses nyomtatványok. ∴ Dombornyomda és bélyegzők. Állandó gyors és gépírási tanfolyam.

Császár, A r a d, Strada
Alexandri No. 5.
Telefon 393.

Bevásárlás előtt tekintse meg

Szántó és Komlós

ruhanagyáruház szenzációs kizakatait. — Mélyen leszállított árak. Mérték utáni rendelések gyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöltetnek. Szenzációs nagy raktár iskolaöltönyökben.

A R A D, Színházépület.

A volt **Éles Ármin-féle helyiségben** a mai igényeknek megfelelő

**fűszer- és csemege-
üzletet
nyitottam.**

Uj vállalatomhoz a t. közönség b. pártfogását kérem. Teljes tisztelettel:

Éles Lily.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Egészen röviden:

az

„ERDÉLYI ÉLET“

a legjobb, a legrégebb, a legmagyarabb, a legérdekesebb,
a legmegbízhatóbb

romániai magyar nyelvű riportlap

Olvassa és terjessze!

ERDÉLYI ÉLET

TÁRSADALMI, MŰVÉSZETI, KÖZGAZDASÁGI ÉS POLITIKAI FOLYÓIRAT
FŐSZERKESZTŐ: GELLER ÖDÖN

Isten áldja tanár úr!

Spectator, az „Erdélyi Élet” főmunkatársa elköltözik Aradról. — Arad magyar társadalma legkiválóbb vezérét veszíti el Krenner Miklóssal. — Az önálló lista sikere kizárólag Spectator nevéhez fűződik. — Az aradi ujságírórend legharcosabb tagja leszerződött a cluji „Ellenzék”-hez.

Krenner Miklós dr., a romániai magyar kisebbség zászlóvivő publicistája, az Erdélyi Élet nagy-szerű főmunkatársa Kolozsvárra költözik. Április elsején átveszi az „Ellenzék” című napilap politikai irányítását és a „Helikon” szépirodalmi folyóirat főszerkesztését.

Az országosan ismert és az országhatárokon túl is méltányolt Spectator elhagyja Aradot,

ahová pedig annyi erős szál fűzi. Krenner Miklós alakja annyira hozzánőtt ehhez a városhoz, hogy hirtelen távozása fájdalmas sebet okoz Arad közéletének, amelynek első soraiban ágált és

minden igaz ügy élén ott láttuk az ő aszkéta, lelkes figuráját.

Krenner dr. nem tartozik a fejbőlintó Jánosok szürke típusához. Neki jól elgondolt elvei vannak, amelyeket nem mindennapi egyénisége erejével lobogtat fennen a logika vasbeton országútján.

Politikai, művészeti és társadalmi téren Krenner Miklós dr. a haladás, a modern áramlatok és a felvilágosítás irányát képviseli.

Szinte ifjui lelkesedéssel áll oda minden igazságos, minden helyes

és új eszme mellé és azt még akkor is nagy lendülettel és eréllyel propagálja, ha ezzel ellenkezésbe kerül a hatalom gyakorlóival, a hivatalosan elfoglalt szempontokkal és a hibásan értelmezett közfelfogással.

Bátran, százszázalékos következetességgel és egyéni érdekeivel nem törődve harcol az igazságért és tetteit sohasem a népszerűséget hajhászás vezérli.

Ezért volt idő, amikor működése sok ellenséget szerzett neki ebben a városban. Krenner Miklós dr. azonban nem az az ember, akit bármilyen eszközzel is meglehet félemlíteni. Férfiasan kitartott minden állásfoglalása mellett és az idők mindenkor őt igazolták.

Legutóbb a községi választáson volt teljes és maradandó értékű sikere Krenner Miklósnak. Alig néhány párthívével az „Erdélyi Élet” hasábjain az önálló lista gondolata mellé szegezte le magát és az intéző-bizottsági gyűléseken olyan fulmináns hatású beszédeket tartott az önálló lista mellett, hogy a lángoló szónoki remekművekkel szinte hipnózis alatt tartotta hallgatóságát.

Korteszbeszédei, cikkei felrázták közönyéből az aradi magyarság tömegeit és nagyrészen neki köszönhető, hogy az önálló lista — amelynek pedig az óvatos duhajok között annyi ellensége volt —

fényes diadallal került ki a választásokból

és több magyar tanácstagot juttatott be a városházára, mint amennyit a paktumtárgyalások alkalmából felajánlottak.

Jellemző Krenner Miklós dr. szerénységére és önzetlenségére, hogy az ő személye nem szerepel az új városatyák névsorában.

A napilapok hasábjain Krenner Miklós dr. nem tudta teljes egészében és maradék nélkül kifejezni azt a publicisztikai munkásságot, amelyet elképzelt. A napilapok különböző és általa is kénytelen-kelletlen méltányolt szempontjai nagyon gyakran korlátokat emeltek Spectator gondolatainak kifejtése elé. Ilyenkor aztán

Krenner Miklós dr. az Erdélyi Élethez fordult és hétről-hétre a mi lapunk hasábjait tisztelte meg azal, hogy bátor, borotvaéles logikával megirt cikkeiket ott elhelyezze. Az Er-

Rögtön szépít a világhírű MARGIT crem

Dr. Földes és Hehs cégtulajdonosok: Hehs örökösök

délyi Élet Spectator-vezérekkel óriási feltűnést keltettek és viharos pertraktálásra adtak alkalmat.

Emlékezetes még az a heróikus küzdelem, amelyet Krenner Miklós dr. az aradi Ujságíró Klub igazságtalan és jogtalan bezárása miatt vivott. Puritán egyéniségének egész súlyával, ragyogó intellektusának minden éles fegyverével harcolt, de a nyers erőszakkal szemben nem tudott más eredményt elérni, mint

a közvélemény szimpátiáját és a hatalmon levők acsarkodó gyűlöletét.

Nem volt az az irodalmi, kulturális megmozdulás Aradon, amelyben Krenner Miklósnak vezető szerepe ne lett volna. Átfogó terjedelmű intelligenciája, tudása, nagyszerű szónoki képességei, pompás írásművészete szinte predestinálták arra, hogy a város szellemi életének elismert vezére legyen. És most ez az intenzív aradi kulturélet hirtelen vezér nélkül maradt és sokáig fájdalmasan fogja ezt a hiányt érezni.

Krenner Miklós dr. távozása elsősorban az aradi ujságíró társadalmat sújtja,

amelynek Nesztora, kimagasló vezetője, támogató atyja volt. A redakciók legfiatalabb sakálja is megértő kollegát talált benne, aki tekintélyével, tanácsaival irányította a rögös pálya utvesztőjében. Nincs az ujságíró-szolidaritásnak lelkesebb, becsületesebb harcosa Krenner Miklósnál.

Szervezeti életünk viharos napjaiban ő volt a gerinc, aki köré bizalommal, az összetartozóság felemelő érzésével csoportosulhattunk, akire mindig és minden körülmények között számíthatunk.

A „tanár ur“ ujságíró lett minden idegszálával és végtelen jószágú türelmével figyelte a mi za-

bolatlan életmegnyilvánulásainkat. Szerette ezt a féktelen fajtát és tudott jó cimborá lenni, ha arra szükség volt.

Mult időben beszélünk most erről, mert hiszen az aradi ujságírók már nem számíthatnak arra, hogy a déli korzón oda csatlakozzanak a „tanár urhoz“ és elsirják neki bánatukat, tanácsát, irányítását kérik. Most veszem csak észre, hogy ennek a cikknek olyan nekrológ ize van, mintha Krenner Miklós dr. örökre távozna Aradról. Pedig csak örvendeni lehet azon, hogy

kisebbségi életünk e reprezentatív tehetségű publicistája végre olyan fórumot kap, ahonnan szélesebb területekre szárnyalhat a hangja.

A határszéli városból most Erdély szívébe kerül Krenner Miklós és ott is van az ő helye a kisebbségi élet centrumában, az erdélyi magyarság irányításának kormányrudjánál. Ezentul megszűröl fogjuk hallani a jólismert hangot, amely azonban a távolságtól is nőni fog intenzitásában, hatásban, mert rezonáló szíveket érint.

Az Erdélyi Élet olvasói sem vesztek el végkép Spectatort, birjuk Krenner Miklós dr. ígretét, hogy Kolozsvárról is felkeres bennünket soraival és ünnepi szám lesz az a lapunk, amelynél élén Krenner Miklós cikkét fogjuk hozni.

Az írók szakítanak hazájukkal.

**Panaít Istrati román író francia lesz
Szabó Dezső magyar író román lesz**

és ha így halad, mi marad?

— *Kétségbeesett tudósítás a további cseréberékről* —

Hát ez rettenetes. Coriolanus óta nem látott ilyet a világ és még hozzá az a Coriolanus nem is volt író, nem ő írta az Elsdort Rómát.

Ellenben a mai írók között most már járványszerűen kezd fellépni a honcsere. Ugy cserélik a hazájukat, mint egy korzó mamuska a babáját. Még jó, hogy annyi haza van a világon, ha az ember az egyiket megunja, ott van mindjárt a másik.

Attól kell tartani, hogy holnap már az apróhirdetések közt fog megjelenni: *Elcserélné keveset kereső író a hazáját egy jobb hazával. Ugyanott egy különbejárata úgy kiadó. Vagy: Belsőülne olvasóközönségében csa-*

lódott író jobb Hazába. Csak fényképes ajánlatok vétetnek figyelembe, ügynökök és pitianer Hazák kiméltjenek. Szép kis perspektiva.

Ha így megy, egy szép napon itt állunk írók nélkül. Ha Feld Matyinak nem sikerül az új nyári darabja, elmegy svédnek, ha Shaw Bernátot kifütyülik Londonban, Bukaresbe jön. Herczeg Ferenc Jeruzsálembé megy és héber nyelven írja meg a regényeit. Bus Fekete László felcsap olasznak, Móricz Zsigmond kínai író lesz és Kassák Lajos portugál nyelven írja meg a verseit, mert azt épügy nem értik meg, mint a magyart.

Rettenetes.

Kérjen prospektust az idej szenzációs nagy nyári

Skandináviai társasutazásról a WAGONS-LITS COOK utazási vállalat aradi menetjegy irodájában, Minorita templommal szemben. Tel. 6-57.

A szenzációvá felfújt Alexander ügy egyszerű története

A szolnoki ellenforradalom. — Alexander egy pillanatig a világhírnév küszöbén állott. — Mosiu tábornok intézkedései a szolnoki menekültek érdekében. — Élet-halál harc a vörösökkel. — Sefcsik főhadnagy ellenforradalmi szereplése. — Alexander a román hadsereg szolgálatában. — Mária királyné kihallgatáson fogadta Alexandert.

A román csapatok előnyomulása folytán, a már két hónap óta vörös terror alatt nyugó magyar városok sorra szabadulnak fel a vörösrém uralma alól.

Szolnokon május 1-én még minden házon vörös rongyok lobognak, de a város polgársága már tudja, hogy a román csapatok csak ágyu lövésnyire vannak, s a felszabadulás már nem késhet sokáig.

A vöröshadsereg főparancsnoksága visszavonja csapatait a Tisza mögé, egész nap özönlenek vissza a teljesen felbomlott vörös formációk.

Május 1-én d. u. Alexander parancsot kap, hogy csapattestével, mint hátvéd fogja elhagyni Szolnokot.

Este utolsónak érkezik a tisztántulról Thurzó volt főhadnagy zászlóalja s Thurzó azt a meglepő értesítést hozza, hogy a román csapatok előtt Nagy Pál székhely hadosztálya jön. Ezért

Alexanderral együtt elhatározzák, hogy még az éjjel kirobantják az ellenforradalmat, a hidakat megszállják s a várost a még bent lévő vörösöktől megtisztítják.

Az egyik iskolába összehívják a megbízható volt tiszteket és altisztiket és kiosztják a szerepeket. Éjjel 12 órára a város teljesen az ellenforradalmárok kezén van, a törvényszék fogházából kiszabadítják a tuszokat, mintegy háromszázat. Elfogják a vármegeyei directoriumot s várják az érkező székely csapatokat.

Ezen az éjjelen volt legközelebb életében Alexander ahhoz az alkalomhoz, hogy ma neve világhírű legyen.

Értesítést kapott bizalmas uton, hogy a vöröshadsereg parancsnoki különvonata Szolnokon tartózkodik, hogy rövid pihenő után Cegléd felé tavozzon.

A vonaton voltak Bóhm hadsereg főparancsnok, Stromfeld vezérkari főnök, Kun Béla, Szamuelli és Vágó népbiztosok,

A vonatot ötven terrorista őrizte.

Alexander elhatározza, hogy a különvonatot lefoglalja.

Nyolcvan lovas csendőrrrel körülveszi a pályaudvart, lóról leszállnak s megrohamozzák a pályaudvart, — de későn érkeznek,

a különvonat öt perccel előbb elhagyta Szolnokot!

Ha ekkor sikerül ez a kaland, milyen más irányban fejlődhetek volna az események!

Május 2-án reggel Szolnokon hiába várták a székelyeket, de hiába várták a román csapatokat is. A megalakult nemzeti tanács ekkor kiküldte Alexandert, mint parlamentert, hogy keresse föl a román csapatokat s kérje a város megszállását.

Alexandert a Török Szt. Miklóson székelő Mosiu tábornok elé vezették, akit kért, hogy szállja meg Szolnokot, mivel a kevés ellenforradalmi csapatok nem elegendők a vörösök esetleges ellentámadásának elhárítására.

A tábornok azonban, hivatkozással a hadsereg parancsnokság rendeletére, a Tisztántul fekvő Szolnok megszállását nem rendelhette el, de megengedte, hogy esetleges menekülés esetén, a menekülők átjöhessenek román csapatok által megszállt területre;

utolsónak azonban Alexandernak kell maradnia, mert azután tüzéségi tüzzel lezárhatja a hidakat

Mire Alexander Szolnokra visszatért, a vörös csapatok már támadták a várost.

Huszonnégy órán keresztül vívta a maroknyi kis ellenforradalmi csapat élet-halál harcát a vörösökkel, míg azután 3-án este a tulnyomó erő elől kikellett vonulniok.

Ekkor Alexander csendőreivel még két óra hosszat védte a közvetlen hidfőt, hogy aki menekülni akar, átkelhessen a Tiszán, azután hat ágyut, kétezer fegyvert, rengeteg municiót, két teher és egy luxus autót, nyolcvan lovat átküldött a román csapatoknak s csendőreivel utolsónak hagyta el a várost.

A fehérgárda megszervezésével megbízott Sefcsik György főhadnagy legel-sőnek menekült át a hidon, ott hagyta a vármegeyházi irodájában azt az ívet, amelyen az önként belépő polgárok aláírásai voltak.

Ennek az ívnek az alapján azután másnap

Szamuelli összefogatott harmincöt polgárt, s még az nap agyonlövötte őket.

Törvényszéki elnök, bírák, orvosok, ügyvédek, kereskedők, földbirtokosok, aktív tiszték valálaskülömbőség nélkül (tizenhét zsidó volt közöttük, később mégis zsidó üldözést rendeztek a városban) lettek áldozataivá a fehér különítményeknek.

A megmenekült cca. háromszáz civil és katona egész éjjel szorongó szívvel hallgatta a szan-

dai szölkben a borasztó ágyuzást. A román tüzérseg lótte Szolnokot s szerencse volt, hogy

a tüzet Alexander és Thurzó vezethették, így a polgárság által lakott belváros megmenekült a lövetéstől.

Azután holt fáradtan, lelkünkben összetörve, rettenetes remegéssel szívünkben az ott maradtakért érkeztek meg Békéscsabára. A román hadvezetőség a civilek és Alexander kivételével, a főparancsnokság rendeletére, a volt békésmegyei tisztekkel együtt Brassóba internálta őket.

Alexandert, mint az ellenfordalom egyik vezetőjét, Piso volt szenator, a 18-ik divízió hadbírája felszólította, vállalkozzék arra, hogy Szolnokra be menjen s az ott történekről pontos értesülést hozzon. E hírektől tette függővé a román hadsereg parancsnokság további intézkedéseit. Alexander kikérte erre nézve a menekültek véleményét s miután azok egyhangulat utasították, hogy a megbízatást vállalja el, mert ezzel mindnyájuknak csak hasznára lehet, vállalta a bizalmas megbízást.

A román hadseregnek, a vörösök ellen tett bizalmas és igen fontos szolgálataiért úgy a hadvezetőség, mint a consiliu dirigent legteljesebb elismerését érdemelte ki. Ófelsége a király és királynő békéscsabai látogatása alkalmával belett mutatva Mária királynőnek, aki legmagasabb elismerését fejezte ki neki.

Alexander hivatalos okmányok szerint, szolgálataiért soha semmiféle jutalmat el nem fogadott.

(Folytatjuk.)

Olvassa az „Erdélyi Élet“-et!

Kabaré a kávéházi tombola körül

Mikor törvényes a tombola és mikor nem — A vezértitkár törvénytelennek deklarálta a polgármesteri engedélyt és nem írta alá. — Megoldás, amely mindenkit kielégített.

(Az E. É. tudósítójától.) Néhány hét óta dühöng csak az aradi kávéházlátogató közönség körében a tombolaláz. Azelőtt csak a régi Arad történeteiben olvastunk a lottóról, amely néhány vendéglőben divott. Ma azonban alig van kávéház, amelynek ajtaján ne diszelegne a plakát:

csütörtökön és vasárnap nagy tombola.

S zsufolásig megtelik a kávéház, amelynek izgatott közönsége reménykedve lesi a kihuzott számokat. Valóságos indián diadalüvöltés száll végig a népes lokálon, amikor a boldog nyertes elkiáltja magát: Quinternó, vagy tombola. A közönség izgul, szórakozik a kávé keres és így végeredményben mindenki megvan elégedve az új kávéházi attrakcióval.

Az aradi közönség szórakozását pár nappal ezelőtt veszély fenyegette, amennyiben az egyik városi főtisztviselő, névszerint Olariu István vezértitkár kimondotta a verdiktet:

A tombolajátékhoz miniszteri-engedély kell és ennek hiányában nyomban be kell szüntetni.

Ez pont egy olyan napon történt, amelynek estéjére tombolát hirdettek. A kávéház tulajdonosok kétségbeesetten szaladgáltak egyik fórumtól a másikig, míg végre dr. Velcsov Géza helyettes interimár bizottsági elnök megkönyörült rajtuk s szóbelileg megadta az engedélyt. Amikor az írásbeli engedély kiadására került a sor, Olariu megtagadta

aláírását s újból kijelentette: hogy az engedély törvénytelen.

— Akkor a szóbeli polgármesteri engedély alapján megtartjuk a tombolát írás nélkül — mondták erre a kávések.

— És én a főügyészhez hivatalos átiratot intézek és követelem a betiltást, valamint a tárgyak elkobzását — felelte a vezértitkár.

Olariu vezértitkár azonban ugylátszik meggondolta magát, mert estére megtartották a tombolát és nem történt sem betiltás, sem foglalás.

A kávések okulva az eseten most már egy olyan megoldást kerestek, amellyel el lehetne kerülni a hasonló incidenseket. S meg is találták a helyzet kulcsát. Kimondták, hogy a tombola tiszta jövedelmét a Vörös Kereszt jótékony egyesület javára adják át. Most már jótékonycélu volt a tombola, amely így egészen más elbírálásban részesült. Az engedélyt egyszer és mindenkorra a legcsekélyebb nehézség támasztása nélkül kiadták. Most a Vörös Kereszt egyletnek számolhatnak el a jövedelemmel a kávések, akiknek egyáltalában nem fontos, hogy a tombolajegyek eladása haszonnal járjon. Mert a nagyobbszamu közönséggel nagyobb fogyasztás jár és így mindenképpen megtalálják számításukat.

Igy került az aradi tombolajegyek hátára a Vörös Kereszt egyesület pecsétje. A játék folytatható tovább . . .

MAR.

Arad legkellemesebb szórakozó helye a Városi Kávéház!

Kitünő eredménnyel zárta 1929. üzletévét a Fonciera Bizt. R.-T.

Megvalósult a Fonciera és az Agricola biztosítóintézetek fuziója Lampl Marcel a bukaresti főintézet vezető igazgatója lesz, míg Demian Anastasie az erdélyi intézetet fogja vezetni.

(Arad, március 22. E. É. saját tud.) A Fonciera Általános Biztosító Rt. most hozta nyilvánosságra 1929. évi mérlegét, amely az intézet nagyarányú üzleti fejlődéséről tesz bizonyosságot. Bár

az elmúlt év gazdasági és pénzügyi viszonyai nem voltak kedvezőek a biztosítás intézményére, mégis

jelentősen emelkedett a Fonciera Általános Biztosító Rt. forgalma, díjbevétele és nyeresége.

A mérleg szerint a Fonciera Általános Biztosító Rt. készpénzállománya és bankbetéte 33 millió 906.792 lej, a mobiltőkék összege tehát jelentősen emelkedett a megelőző évi mérlegétellel szemben. Az intézet az elmúlt év folyamán több ingatlant vásárolt és ennek következtében 16 millió 39.960 lejre emelkedett az ingatlanokba fektetett tőke összege. Az aktívák összegét 103 millió 867.410 lejben tünteti fel a mérleg, míg az 1929. évi nyereség összege 1 millió 745.510 lej és 65 bani, ami

a tőkék 13 és félszázalékos jövedelmezőségnek felel meg.

Az intézet 1929. évi nyeresége több, mint másfélszerese az 1928. évi nyereségnek.

A Fonciera Általános Biztosító Rt. szakszerű és előrelátó vezetését igazolja a tartalékalap jelentős dotálása. Az intézet vagyonsodását jelenti, hogy

a tartalékok az 1928. évi 43 és félmillió lejről 46 millió 704.824 lejre emelkedtek.

Bár az intézet forgalma az elmúlt évben lényegesen emelkedett,

a kifizetett károk összege az előző évekhez viszonyítva csökkent

és az 1929. évi mérleg e tétel alatt 29 millió 829.066 lejt mutat ki az 1928. évben kifizetett 33 és félmillió lej kárösszeggel szemben

A Fonciera Általános Biztosító Rt. és a bucuresti Agricola Biztosító Rt. között a fuzió rövidesen megtörténik.

Mint ismeretes, mindkét intézetnél jelentős érdekltséggel bír egy trieszti *Riuniune Adriatica*, valamint a budapesti *Fonciére*, amely intézetnek régi terve a Fonciera és az Agricola egyesítése, amely közelebbről megtörténik. A fuzióval a két intézet

részvénytőkéje 50 millió lejre, a tartalékok összege pedig 200 millió lejre emelkedik.

Kétségtelen, hogy a két biztosítóintézetnél végrehajtandó tőkekoncentráció emelni és megerősíteni fogja azt az előkelő pozíciót, amelyet a Fonciera Általános Biztosító Rt. eddig külön-külön is betöltöttek Románia gazdasági életében és a biztosítási szakmában.

A két társaságnak a fuziót kimondó közgyűlést közelebbről megtartják. A fuzióval kapcsolatosan *Lampl Marcel*, a Fonciera Általános Biztosító Rt. ügyvezető igazgatója, aki eddig Kolozsváron működött, a bukaresti főintézetnél fog betölteni vezető pozíciót *Brancovi* vezérigazgató mellett, míg az erdélyi intézet vezetője *Demian Anastasie* igazgató marad.

A fuzió részleteinek ismertetésére a verifikáló közgyűlés megtartása után még visszatérünk.

Itélt Erdély magyar közönsége: halál a színészetre

A magas adók, a publikum közönye, a rádió, hangos film, rómi összeesküdtek a magyar színi kultúra ellen.

Tele vannak a napilapok sírásmokkal: haldoklik az erdélyi magyar színészet! Szatmáron, Marosvásárhelyen, Aradon bomlásnak indul a színészet,

a direktorok nem képesek gázsit fizetni, a tagok nyomorognak, sok helyen már az előadásokat is beszüntették.

Egymásra acsarkodik színigazgató és színész, egyik a másikat okolja a katasztrófiáért, lázasan és gyűlölködve keresik a bűnbakot, akit felelősségre lehetne vonni az erdélyi magyar színészet válságáért. Pedig egyik sem hibás, legalább is nem olyan mértékben, hogy „feszítsd meg” et lehetne kiáltani reá.

A magyar színészet katasztrófális helyzetének egyedüli előidézője: az erdélyi magyar közönség!

Az a közönség, amely nem jár színházba és szívtelenül, könyörtelenül magára hagyja a vergődő magyar társulatokat.

A magyarság közönye és nemtörődősége ásta meg azt a sirt, amelynek szélén

most csunya tülekedés folyik az életért, az utolsó falat kenyérért.

Nincs itt más főbűnös, mint a közönség, amely cserben hagyta azt a kifejlett kulturmértéket, amelyet a magyar színészet jelentett itt Erdélyben. Ezt szigoruan és szomoruan meglehet alapítani és meditálni lehet afelett, hogy mi idézte elő ezt a gyilkos közönyt, ezt a tekintetnélküli nemtörődőséget. Sokan a gazdasági helyzetet okolják, amely tönkretette a színházbajáró közönséget és olyan kenyérharca

kényszerítette, amelyben nem jut kedv és pénz a szellemi szórakozásra. Akceptálni kell ezt az érvet.

A gazdasági helyzet valóban olyan, hogy letör minden egzisztenciát és színházbajáró kedvet.

Ugyanakkor azonban azt látjuk, hogy a mozik tömve vannak közönséggel és a legszegényebb ember is azon igyekszik, hogy otthonát rádióval szerelje fel.

Tagadhatatlan, hogy a mozi, különösképen a hangosfilm és a rádió hatalmas csapást mértek a színészetre. A gazdasági krízis is segítségére sietett a technikának, amely — bevallhatjuk — olcsóbban és jobban szórakozási igényeit, mint a színház.

A moziban olcsó pénzen a világ legjobb művészeinek játékában gyönyörködhetünk, a legnagyobb énekesek hangját halljuk, a legkifünőbb rendezők szervirozzák elénk a művészeti szenzációkat. Mindezt pedig megkaphatjuk 20-30 lejért. Otthon pedig a rádió konkurrál a színházzal. Egy csavarás és a londoni Savoy-jazz, a milánói Scala, az amerikai Metropolitban, a bécsi filharmonikusok hangversenyét halljuk. Ha kedvünk van cigányzenére, beállítjuk a legnevesebb pesti cigánybandát, ha vigjáték kell, ott a stúdió, amely közvetít olyan előadásokat, hogy az aradi társulat elbujhat mögöttük. És mindezt majdnem ingyen — házhoz szállítva kapjuk.

Ezzel szemben, ha az aradi polgár elhatározza magát, hogy színházba menjen, a következők kellékek szükségesek: A papa,

a mama és a leányka jegye — 300 lej, ruhatár, cukorka az is felmegy 50 lejre, színház után kávéházba illik menni egy kis zenét hallgatni, a legtakarékosabb fogyasztás is felemészt 200 lejt. Egy ilyen kis családi kiruccanás tehát 5—600 lejbe kerül és akkor kiderül, hogy nem is volt érdemes, mert bizony gyengécske volt az előadás . . . Ki bírja ezt a szórakozást pénzzel ha csak hetenként egyszer is? A mai fizetésképtelen polgár és leépített munkás semmiesetre sem. A krízusok pedig Pestre, Bécsbe és a Rivierára járnak szórakozni, nekik pláne derogál az aradi színház.

Ez az oka a színházválságnak. A nagy hőzönség a körülmények hatása alatt kimondta a verdiktet:

halál az erdélyi magyar színészetre.

Ezt a kemény és könyörtelen ítéletet, amely pedig kiáltóan igazságtalan,

meg kell felelbeznünk az erdélyi magyar közönség kisebbségi öntudatához. Csak ez a fórum mentheti fel a halálos ítélet alól a színházi kulturánkat, amely utolsó végvára a magyar szónak, magyar művészetnek, magyar gondolatnak. Ha ez az öntudat, a nemzeti lelkiismeretfurdalás az utolsó pillanatban fel nem ébred, akkor jöhetnek a sirások, akik örökre elföldelik a nagymultu és kulturhivatást betöltő erdélyi magyar színészetet.

Olvasza és terjessze az „Erdélyi Élet”-et.

Legjobban étkezhet a Központi v. Ujságíró Club éttermeiben.

Felzokog a kereskedők nyomorfrontja.

A leromlott gazdasági viszonyok következtében haldokló kereskedelmet a súlyos adóterhek megmentik a lassu haláltól és elsiettetik oda, ahol már nem fáj semmi.

A kereskedő a világ legbékésebb embere, akinek életeleme a társadalmi béke és nyugalom. A groteskségig komikus volna, ha valaki azzal vádolná a kereskedő osztályt, hogy forradalmi elem, amely az ország rendjét megakarja bontani. Ennek éppen az ellenkezője igaz. A kereskedő ösztönszerűleg ellensége minden zavarkeltésnek, minden nyugtalanságnak, mert hiszen elsősorban ő érzi meg minden politikai, vagy társadalmi hullámvás következményét.

És ez a békés, dolgozó és teherhordó osztály most annyira elvesztette már a türelmét, hogy a forradalmi munkásság végső eszközéhez, a sztrájkhoz is kénytelen hozzányulni. Sok keserűség, sérelem és egész széria igazságtalanság történhetett a kereskedőkkel, ha a bukaresti Sfatul Negustorese kereskedő sztrájkjal volt kénytelen fenyegetőzni és ilymódon tiltakozni az adókiadó bizottságok féktelen működése ellen.

Statistikai adatok állapítják meg, hogy a közterhek egy horribilis részét a kereskedő-osztály vállaira rakták.

A gazdasági dekonjunktura első sorban őket sújtja, az üzlettelenség az ő kezéből veszi ki a kenyeret, az általános elszegényedést ő érzi a legjobban és akkor az állam és város, amelynek pedig elsőrendű kötelessége volna a gazdasági depressziót elhárítani a polgárok feje felől, jön az ő kiméretlen adórendszerével és végleg elnyomja azt a kis pislákoló fényt, amely a kereskedő üzleti életét jelenti.

Egymásután adják vissza az iparengedélyeket, egy-

másután csukják be a boltajtókat, mert még az üzlet viteléhez sincs már elegendő pénz, nemhogy még a rettenetes adóterheket is elbirják viselni.

Nincs az a kulturális vagy társadalmi akció, amelynek finanszírozói ne a kereskedők volnának. Akinek nyitott üzlete van, az nem kerülheti ki a jótékony-sági célokra gyűjtők perselyét és egyéb olyan alkalmakat, ahol okvetlenül adakozni kell. De nem kerüli el házatáját az adóvégrehajtó sem, aki mindennapos vendég az üzletében.

Az állam könyörtelenül behajtja az adóhátralékát, még ha a kereskedő belepusztul is. Még akkor is, ha a kereskedő ezáltal megszűnik adóalany lenni. A következő évben pedig, mintha mi sem történt volna, az adókiadó bizottságok ismét ráterítik a vizes lepedőt.

Az agyonhajszolt, tönkrement kereskedőt meg sem hallgatják, egyszerűen — felelemlik a tavalyi adóját.

Igazán nem csoda, ha az a köz tudomásu birkatürelem is elszakad egyszer és felmerülhet az a gondolat: kereskedő-sztrájk.

Aradvárosának legkisebb gondja is nagyobb annál, hogy a kereskedők érdekeivel törődjön.

Érezhető ez nemcsak a városi illetékek kiszabásánál, hanem a komercializálási programm összeállításánál is.

A város minden valamirevaló üzleti lehetőséget kisajátít és egymásután gründolja a közüzemeket, amelyek a polgárság száza elöl veszik el a mindennapi kenyeret.

Házikezelésben van már a mozi, az autobusz-közlekedés, a gáz, a víz, a kertészet, a szemétfuvarozás, a jég, a levegő, minden. És a közüzemek konkurenciája egyenesen a polgárság existenciájára tör. Hogy milyen eszközökkel teszi ezt, arra jellemző a városi jéggyár eljárása.

A müjeget gyártó városi üzem úgy igyekszik a többi jéggyárak elöl a vevőkört elhódítani, hogy egyenruhás városi alkalmazottakat küld akvirálni és ezzel a terrorisztikus módszerrel igyekszik a fogyasztókat a városi jégüzem vevőkörébe terelni.

Száz meg száz ilyen eset van, amikor a hivatalos apparatust arra használják fel, hogy azzal dolgozó, adófizető polgárok existenciáját eltiporják. Szabad ezt?

És akkor a kormány felháborodva erélyes rendszabályokkal fenyegeti a kétségbeesésükben a sztrájk gondolatával foglalkozó kereskedőket. Lépten-nyomon megmutatókozó erélyét ne arra használja fel a kormány, hogy a védtelen polgárokat megnyomorítsa, hanem öntse ezt az energiát olyan intézkedésekbe, amelyek ezt a katasztrófálisan romlott gazdasági helyzetet a végpusztulástól megmentik.

**Ne dobja el
használt
borotva-
pengéjét**
szakszerűen Vojtek & Weisz
élesíti
drogueria ARAD. —o— Tulajdonos:
ORDELT LÁSZLÓ.

Gőzfürdő nyitva nőknek: kedden egésznap és pénteken délután, férfiaknak: keddet kivéve minden nap délelőtt, de szombaton délután is. —o— Kádfürdő ujonnan berendezve mindennap reggeltől estig. —o—o—

**SIMAY-FÉLE
Artézi fürdő**

Aradmegye vezetősége teljesen rehabilitálta Boneu Vazul volt prefektust.

Uj vizsgálatot folytattak le a belügyminiszter rendeletére a volt prefektus ellen. — A vizsgálóbizottság jelentése. — A volt prefektus nem követett el büncselekményt.

(Az E. É. tudósítójától.) Még élénk emlékezetében van az aradi közönségnek az a botránysorozata, amely Boneu Vazul volt aradi prefektus körül lezajlott. Az Averescu-kormány alatt lett Boneu Vazul megyei főjegyzőből Aradmegye delegált prefektusa és amikor a kormányt a liberális párt vette át, a delegált prefektus újból elakarta foglalni régi állását. S ekkor kezdődött meg a botrányok egész sorozata, amelynek folyamán

Boneu nemcsak hivatali szabálytalanságok elkövetésével, hanem olyan vizsgálásokkal vádolták, amelyek a büntetőtörvénykönyvbe ütköznek.

A fegyelmi bíróság annakidején Boneu Vazult rendelkezési állományba is helyezte. A liberálisok bukásával a nemzeti-paraszti párt került uralomra és Aradmegye vezetőségében is jelentékeny változás állott be. Boneu ekkor kérvényt nyújtott be, amelyben új bizonyítékok alapján kérte fegyelmi ügyének újratárgyalását. A kérésnek helyt adtak s a fegyelmi bíróság az újabb tárgyalás alkalmával felmentette a volt prefektust a vádak alól és visszahelyezte állásába.

Ekkor váratlan fordulat történt. A még fel nem osztatott és liberális tagokból álló megyei tanács elhatározta, hogy

különböző hivatali visszahelyezésekért bünvádi feljelentést tesz a volt prefektus ellen.

A feljelentés megtételére azonban már nem jutott idő, mert időközben megtörtént a megyei

tanács feloszlása és a megye élére interimár bizottság került. Boneu Vazul ügye újra elaludt, egészen addig, míg különböző feljelentések alapján a belügyminiszterium el nem rendelte, hogy vezessék le ellene a vizsgálatot és állapítsák meg vajjon a volt prefektus úgy prefektusi, mint főjegyzői működése során elkövetett-e büntetőjogi hatállyal bíró cselekedeteket, amelyekért bünvádi feljelentés tehető ellene. Az új vizsgálat levezetésével dr. Popovici Sever és Chirilla Iustin interimár bizottsági tagokat bízták meg, akik nyomban meg is kezdték munkájukat.

Miközben a vizsgálat folyt, újabb belügyminiszteri rendelet érkezett, amely Boneu Vazult belső szolgálaira rendelte be a miniszteriumba, majd nemrég, a kormányzóságok felállításával Boneu Vazul a revíziós bizottság főreferensként fontos állásba került Temesvárra. A delegált interimár bizottsági tagok most tették jelentést a lefolytatott vizsgálatról.

A 9055 szám alatti jelentés megállapítja elsősorban, hogy a törvényszék mellett működő fegyelmi bizottság

még 1929-ben felmentette Boneut az ellene felhozott vádak alól, míg a megyei tanács 1929 májusában elfogadta a megye 1926 és 1927 évi zárszámadásait, tehát az azon időre szóló számadásokat, amely alatt Boneu Vazul Aradmegye prefektusaként működött.

A vizsgálatot megbízott bizottsági tagok ezután megállapítják, hogy

Boneu Vazul működésében nem találtak olyan momentumokat, amelyért fegyelmi uton felelőségre lehetne vonni. A volt prefektus — mondja a jelentés — nem követett el büntetőtörvénybe ütköző cselekményt sem sőt olyan cselekedete sem volt, amelyért esetleg a megye polgári kártérítési pert indíthatna ellene.

Tehát büncselekmény s bármilyen vétség hiányában nincsen ok arra, hogy fellépjenek vele szemben.

A megye interimár bizottsága legutóbbi ülésén foglalkozott Boneu ügyével, elfogadta a jelentést és elhatározta, hogy ilyen értelemben tesz jelentést a belügyminiszteriumnak, Boneu Vazul volt prefektus sokat pertraktált ügye tehát most végleges befejezést nyert.

— **Dr. Pescariu János**, a megyei közkórház belgyógyászati osztályának új főorvosa, folyó hó 27-től rendeléseit naponta 11—1 és 4—6 órára tette át, Bul. General Dragalina (v. Apponyi-körut) 4. sz. alatt.

**MINDEN HÁZNÁL
LEGYEN**

HA NINCS - AKKOR VEGYEN!

Butor részletre készpénz árban **Garai** kedvező feltételekkel

ARAD, Piața Avram Iancu No. 10. TIMIȘOARA, Fabrica P. Ceronini No. 23.

A rendőrprefektuson hajtják be a repatriálók hazahozatalának költségeit.

A belügyminiszter legújabb körrendeletében a megyei prefektusokat és rendőrkvésztorokat teszi felelőssé a visszavándorlókért. — „Tul könnyen adnak kivándorló utlevelet“ — mondja a rendelet. — Megszorítják a rendes utlevelek kiadását is.

(Az E. É. tudósítójától). A kivándorlás elleni erélyes küzdelem nem új dolog. Minden országban a hatóságok harcot folytatnak a kivándorlási ügynökök ellen, akik mesés ígéreteikkel, fantasztikus prospektusaikkal beugratják az embereket, akik csak a távoli világrészben jönnek rá, mennyire becsapták őket. A hazuról hozott pénz nagyon hamar elfogy, az elhelyezkedési lehetőségek nagyon ritkák és a keserűn csalódott kivándorló végző nyomorában odajut, hogy jelentkeznie kell valamelyik román követségen vagy konzulátuson és kérnie kell, szállítsák államköltségén haza. Ha nem ez történik és valamilyen csoda közbenjöttével nem sikerül mégsem az elhelyezkedés, akkor az illető kivándorló nevét a bűnügyi krónikákban látjuk viszont.

Ezek után nem csodálható, ha a hatóságok újabb erélyes rendszabályokhoz nyulnak a kivándorlások csökkentése érdekében. Egymásután több rendelet érkezett az utóbbi napokban az aradi hatóságokhoz, amelyek a kivándorlást megszorítják. Az egyik rendelet kimondja, hogy mezőgazdasági munkások és iparosok részére csak a munkaügyi miniszterium adhat kivándorlási utlevelet. Most egy igen érdekes új rendelet érkezett, amely a következőket mondja:

— A külügyminisztérium jelentése szerint naponta tömegesen jelentkeznek az egyes követségeken a kivándorlók, hogy kérjék államköltségén való hazaszállításukat. Ez nemcsak, hogy tetemes költséget jelent az államnak, hanem szomorú és az ország presztízisére nézve rendkívüli káros látványt nyújt. Ennek okát abban találjuk, hogy az egyes prefektusok és rendőrkvésztorok tulságosan könnyen adják meg a kivándorlási utlevelet és nem vizsgálják meg kellőképpen a

helyzetet. A jövőben ezért hasonló esetekért

anyagilag is felelőssé tesszük az egyes megyei prefektusokat és rendőrkvésztorokat azon egyének hazaszállítási költségeiért, akiknek ők adtak ki utlevelet,

és akik pénzükből kifogyva a követségen jelentkeznek államköltségén való hazaszállításuk érdekében.

Megszorítja a rendelet a diák utlevelek kiadását is.

— A diákok viszont úgy indulnak el hazuról — mondja a miniszteri utasítás — hogy sem lakásukat, sem élelmüket, sem tandijukat kifizetni nem tudják és hamarosan szintén a követség segítségére szorulnak. Meg kell tehát vizsgálni az utlevelet kérő diákok helyzetét és csak úgy adni részükre utlevelet, ha be tudják bizonyítani, hogy elegendő anyagi eszközökkel rendelkeznek külföldön való fenntartásukhoz és hazajövetelükhöz.

Érdekes s általános utasítást ad a rendelet végül a rendes utlevelekre nézve. Kimondja, hogy ezeknél is meg kell állapítani, miszerint az utlevelet kérő tényleg az utlevél kérvényben megjelölt célból utazik-e és rendelkezik-e elegendő pénzzel a hazautazáshoz is.

Igy tehát nemcsak az emigrációs utlevelek kiadását szorítsák meg, hanem a rendes utlevelekét is és minden esetben arra fektetik a fősúlyt, vajjon a kérvényezőnek van-e elég pénze ahhoz, hogy hazajöjjön és nem a konzulátusnak vagy a követségnek kell majd hazaszállítani.

MŰVÉSZI FÉNYKÉPEK
és levelezőlapok jutányos áron

Nagy Géza műtermében készülnek

művész kiállításban. Műterem Arad, Bul. Reg. Maria 8.

Az a lelkes fogadtatás, melyben az

IVETTE

a romániai textiliparnak ez a nagyszerű terméke a hölgy és a kereskedővilágnál részesül, magyarázatát sok előnyös tulajdonságában lell.

Az IVETTE

fonala finomabb más hasonló anyagu fonálnál és nyersanyaga drágább.

Az IVETTE

mosható, szintartó, szagtalan, puha és olcsó

Az IVETTE

tartóssága, ellenállóképessége végtelen.

Az IVETTE

a valódi selyem minden tulajdonságával rendelkezik.

Az IVETTE

mintái a külföldi tervek elkészülte után néhány nappal már forgalomba is kerülnek.

Diadalmasan bevonult és mindenkit meghódított az

IVETTE

Utánozni nem lehet. A közönség ismeri előnyeit.

Én vagyok az ut, a hazugság! . . .

Károly Sándor aradi író szenzációs sikere a budapesti könyvpiacra.

Károly Sándor már arrivált író a magyar nyelvterületen. Egy aradi redakcióban végez idegölő robot munkát és emellett tud időt szakítani arra is, hogy az irodalommal foglalkozzék. Az „500-ik emelet” című regénye országos feltűnést keltett és nem közönséges sikere volt vele a könyvpiacra. Jellemző Károly Sándor írói jelentőségére, hogy

könyvei nem Erdély vidéki városaiban jelennek meg, hanem budapesti könyvkiadók versenyeznek egy-egy kézirtáért.

E napokban ugyancsak egy budapesti könyvkiadó cég kiadásában jelent meg könyvalakban Károly Sándor

második regénye: „Én vagyok az ut, a hazugság” címen.

A regény előzőleg egy előkelő pozsonyi magyar lap hasábjain jelent meg és

ujszerű hangjával, merész témaválasztásával méltó feltűnést keltett Csehszlovákia irodalmi berkeiben.

Igy lett rá figyelmes az „Európa” könyvkiadó cég, amely pompás kiállításban hozta ki a művet.

„Én vagyok az ut, a hazugság” ugynevezett karrier-regény, amely egy nyomdászgyerek kalandos és felfelé törő pályafutását írja meg izgalmasan, érdekesen. A cselekmény azonban csak keret, amelyben

a társadalmi ferdeségek sulyos kritikája van összeszűsítve. Károly ízekre szedi a mai társadalom korhadt szerkezetét és éles fényvel mutat rá arra a rothadásra, amely ezt a bomlásnak indult apparátust ellepte. A hazugságon épül itt minden,

a hazugság bacillusa pedig — a pénz.

Merész kézzel, a szatira éles boncolókésével nyúl a legkényesebb témához is, de sohasem parlagi, sohasem izléstelen. A regény koncepciója egyenesen

grandiózus és szilárd építmény amelynek cölöpei a megdönthetetlen Igazság tételei.

Károly Sándor második könyve talán még az „500-ik emelet”-nél is jobban sikerült és mi aradiak csak örvendezve konstatálhatjuk, hogy Aradról ismét olyan tehetség indult el a siker országutján, aki megbecsülést és dícsőséget fog aratni.

Pászkaháboru az aradi ortodox zsidó hitközségben.

Monopolárut akartak csinálni a pászkából. — Nem szabad másut venni, mint Aradon. — Mit mond a város?

(Az E. É. tud.) A husvéti ünnepek közeledtével a zsidó hitközségek már erősen gyártják a pászkát, amelyet az ünnepek tartó zsidóság tekintélyes mennyiségben rendel, hiszen nyolc napon át nem szabad a híthű zsidónak mást ennie kenyér helyett. Még el sem érkeztek azonban az ünnepek, máris elkezdett háborúság dúl az aradi ortodox zsidó hitközség kebelében. A harc oka a következő:

A hitközség erre az évre 40 lejben állapította meg a pászka árát kilogrammonként, ami a tagok körében általános elkeseredést idézett elő. Miután más városokban lényegesen olcsóbb a pászka, néhány vállalkozó szellemű hitközségi tag összeállt és elhatározta, hogy az egyik szomszéd városból hozatja az árut, amelyet 28 lejért kap kilogrammonként. Ezen szándékukról hamarosan tudomást szerzett a hitközség vezetősége, amelynek nevében Háber jegyző a következő üzenetet küldötte a lázadóknak:

— Ha más városból mernek pászkát hozatni, bejelentjük ezt a hatóságoknak és elkoboztatjuk az egész készletet.

Az üzenet olajat öntött a már amúgy is lobogó tüzre és a csoport tagjai másnap elküldötték delegátusukat a város iparügyi

osztályára, Pocioanu János szolgálati főnökhöz, hogy megérdeklődjék, jogában áll-e a hitközségnek elkoboztatni a pászkát, ha máshonnan vásárolják. Pocianu szolgálati főnök kijelentette, hogy erről szó sem lehet.

— A pászka nem monopolcikk — mondotta — hanem szabadkereskedelem tárgya s így mindenki vásárolhatja s tovább adhatja. Senki sem kötelezhető arra, hogy meghatározott helyen vásárolja az árut s mindenki megszerezheti be szükségletét, ahol jónak látja.

A felvilágosítás nyomán a megrendelések már meg is történtek, sőt a hitközség tagjai közül számosan csatlakoztak az akcióhoz, hogy demonstráljanak a vezetőség ellen, amiért oly magas árakat állapított meg. A háborúnak valószínűleg érdekes folytatása lesz, miután az ortodox zsidó hitközség vezetőinek szilárd elhatározása, hogy megakadályozza az idegen pászkának Aradra való bejövetelét. S mert hatósági segítségre nincs kilátás, más módot fog megpróbálni.

Valódi angol és brünnl szövetek kiárusítása
20% enged-
ményes **WALDMANN &**
ENGEL nél Str. Eminescu 22. sz.
Nem silány utánzat!

Fordítások, Kérvények, másolások

„MINERVA” Fordítási iroda
Arad e. aria No. 10.

Az Erdélyi Élet hangos filmje a városi mozikról.

Sorozatos panaszok a vezetőség ellen.

Most már négy városi mozi működik Aradon és így nagyüzemmé fejlődött ez a város-vállalkozás, amely — mint az eddigi eredményekből észlelhető — *jelentős jövedelemmel szaporítja a város bevételeit.*

A négy mozi irányítása egy központi szerv által történik és itt a város vezetősége elkövette azt a hibát, hogy az igazgatóság élére nem szakembert, hanem egy városi tisztviselőt nevezett ki. Régen megállapított igazság az, hogy egy ilyen nagy üzem élére állított közhivatalnok, legyen az egyébként bármily szorgalmas és lelkiismeretes tisztviselő, tehetetlennek bizonyul az üzlet vezetésében. A mozi igazgatáshoz nagyon sok szakértelem szükséges és az üzem kereskedelmi vezetése okvetlenül megkívánja, hogy az illetőnek meglegyen hozzá a szükséges érzéke, tehetősége és rátermettsége.

A mozi nem városi hivatal, de nem is kaszárnya,

ahol drákói fegyelemmel és bürokratizmussal boldogulni lehet.

A technika és művészet mai életségi fokán a mozgóképek kinőtt már a gyermekcipőből és komplikált, nagy kozzáértést igénylő kulturtényezővé lett. Ez pedig nincs meg a városi mozgók mostani vezetőjében, aki már több alkalommal tanujelét adta annak, hogy nem alkalmas egy ilyen nagy üzem élére.

Az a számtalan panasz, amely szinte naponként érkezik a városhoz és az aradi szerkesztőségekhez a mozi jelenlegi vezetése ellen

azt látszik bizonyítani, hogy a szakértelem és a tapintat, ez a két elmaradhatatlan kellék hiányzik a mozik igazgatóságából. A közönséggel való érintkezés sok türelmet, hajlékonyságot és tapintatot igényel, mert hiszen — mint már mondtunk — a mozi üzem, (még pedig jó üzlet) amelynek egyetlen célja, hogy

a belépőjegyet megfizető közönséget a lehető legjobban kiszolgálja.

A közönséggel való udvarias bánásmódot nem az ugynevezett „udvariassági rendelet” írja elő, ami a közhivatalokra érvényes, hanem a jófelfogott üzleti érzék. Nem lehet tehát a moziknál azt a modort bevezetni, amely az udvariassági rendelet dacára a közhivatalokban divik.

Oktalan és veszedelmes a mozidirekciónak az az intézkedése is, amely elrendelte, hogy a hangosfilmek előadásának megkezdésekor

bezáratja a mozgósínház összes ajtait

és azon egy lélek se mehet se ki, se be! Oktalan ez az intézkedés, mert a vásznon szereplő moziszinészeket igazán nem zavarják a későnjövő nézők, a közönséget pedig már csak azért sem, mert hiszen a széksorok úgy vannak építve, hogy bárkit is felállítsanak a székről. Veszedelmes az ajtók bezárása, mert — és ezt a város vezetősége tudhatja leginkább —

a mozi tűzveszélyes hely és egy hirtelen keletkező pánik esetén könnyen katasztrófálissá válhat az a körülmény, hogy az ajtók szigoruan levannak lakatolva.

Elvégre nem vagyunk az operában, amelynek talán jól áll az ilyen kényeskedés, de a Noé bárkája szereplői nem hisszük, hogy szót emelnének az ajtók nyitvatartása ellen.

Végül még egy súlyos hibát róhatunk a mozi tapasztalatlan vezető számlájára. Mindenütt a világon a mozgósínházak vezetői szinte csalogatják magukhoz az ujságírókat, akiknek zsámtalan alkalmuk van arra, hogy a mozi népszerűsítéséhez hozzájáruljanak. Az aradi ujságírók akár a helyi sajtóban, akár az Aradra bejáró lapokban módot találhatnak arra, hogy a mozival kap-

csolatos véleményeiket kifejtsek, vagy egy-egy sajtóbemutatóról színes, érdekesen megírt cikkben számoljanak be. Ezt minden falusi mozidirektor jól tudja, csak éppen Aradon vadította el magát és a mozitól a direktció az ujságírókat. Ilyen terrorban, ilyen diktátori hangon nem lehet hirlapírókkal beszélni, legfeljebb a jegyszédőkkel, vagy hivatalszolgákkal. Bélyeges papiroson és előre meghatározott időre kell instálni alássan a szabadjegyeket (másutt házhoz szállítva, boldogan küldik a passzpartukat). Természetes, hogy a direktori kegynek ezt a bonyolult megnyilvánulását önérzetes ujságíró nem veszi igénybe és ha nagy ritkán moziba óhajt menni, megváltja azt a 30 lejes jegyet. Igazán nem ér annyit a dolog, hogy emiatt megalázkodjék és lekötözze magát. Mindenesetre jellemző ez az elbánás a városi mozikban uralkodó helyzetre. Az aradi ujságírók el is határozták, hogy egyetlen sajtóbemutatóról sem számolnak be és az a magyarázata annak, hogy mostanában olyan borzalmas stílusban megírt, ordítóan reklámiázó, vásári kikiáltóra emlékeztető „beszámoló” jelennek meg a lapokban.

Irtuk pedig mindezeket olyan célzattal, hogyha a mozi direktciója nem is, de a város vezetősége megszivlelje a panaszokat, amelyek tömegesen érkeznek a mozi ellen a közönség köréből.

Füszer, csemege

cukorka- és csokoládé
különlegességek

Bozsejovszky és

Szilassy-cégnél

Bulev. Regina Maria No. 16.

Velcsov Géza dr. alpolgármester elé került a tönkretett aradi szikvizgyáros ügye.

A vendéglősök ellen alakult a szódaviz-kartell. — Miért törvénytelen gyermek az üldözött szikvizgyáros? — Nem kell állampolgárság az iparengedélyhez.

(Az E. É. tudósítójától.) Altalános érdeklődéssel fogadta az *Erdélyi Élet* cikkét, amelyben beszámolt arról, hogyan akarja az aradi szikvizgyárosok kartellje tönkretenni az egyik kis szódavizgyár tulajdonosát, mert utjában állott a kartellnek. Smil Aba Appel gyára még ma is zárva van és a kartell már előre tervezet, milyen új eszközökhöz fog nyulni, ha egy véletlen folytán a hatóságok mégis megnyitná a szikvizgyárat.

Miért alakult meg a kartell?

Mielőtt Smil Aba Appel történetének folytatását adnám elő, egy kis kitéréssel leleplezem azt, miért keletkezett Aradon szódavizkartell és hogyan lett a kartellből részvénytársaság. Az adatokat a társaság egyik tekintélyes tagja bocsátotta rendelkezésemre.

Mielőtt a kartell megalakult, az aradi szódavizgyárosok élethalál harcot vívtak egymással, a konkurrencia rendkívül éles volt, aminek természetesen a közönség látta hasznát. De hasznát látta számos aradi vendéglős is, aki sietett kihasználni a nagyszerű konjunkturát s a maga számára különböző előnyöket biztosítani. A gyárosok minden követelésnek szemhunyorítás nélkül tettek eleget, mert meg kellett akadályozni, hogy a vevő a konkurrenciához menjen át. Amikor az árak már olyan alacsonyok voltak, hogy lejjebb már a legjobb akarattal sem lehetett srófolni azokat, a vendéglősök új módszert alkalmaztak.

— Kérem X ur — állítottak be a gyároshoz — adjon nekem egy tartály szénsavat a sörméréshez. Természetesen díjtalanul, hiszen Y ur, a konkurrensé ugyanis felajánlotta nekem ha nála vásárolok.

A vendéglős megkapta a szénsavat. S akkor jött a következő eset:

— Kérem adjon kölcsön tizezer lejt, ki kell fizetni az adómat és nincs pénzem Majd minden üvegnél egy-két lejjel többet fizetek és így letörlesztem.

Mondani sem kell, hogy a vendéglős megkapta a pénzt. Mert ha X ur nem adta meg, nyomban eleget tett a kérésnek a másik szikvizgyár. Ilyen állapotok uralkodtak, amikor megalakult a kartell, amelynek az első időben

kizárólag az volt a célja, hogy végetvessen ennek a nyilvánvaló uzsorának

Az aradi szikvizgyárosok kartellje tehát

az aradi vendéglősök ellen allkult meg.

Nem is emelhető kifogás ez ellen, mert nem tekinthető erkölcsösnek azon vendéglősök viselkedése, akik visszaéltek a helyzettel és különböző előnyöket zsaroltak ki maguknak. Annál is inkább, miután ezek a vendéglők még ma is sulyos százezrekkel tartoznak a gyárosoknak. A kartellnek ezen formája ellen tehát senkinek sem lehet kifogása, mert így védelmi szervezetnek tekinthető.

Védelemből támadásba csap át a kartell.

Később azonban úgy alakult a helyzet, hogy a védelem támadásba ment át és akkor már arról volt szó, hogy

meg kell ölni azokat a gyárakat, amelyek nem olvadnak be a kartellbe.

A beolvadásnak pedig a kartell által diktált feltételek között kell megtörténnie. S itt ütközött be a falba Smil Aba Appel, aki a Zsinagóga-uccai kis gyárával existenciát akart magának teremteni. Mert őt is felszólították, hogy lépjen be a kartellbe, miután azonban nem volt hajlandó elfogadni a rádiktált feltételeket,

kimondták felette a verdiktet: meg kell halnia. S megindult a hajsza, amely a mai napig sem ért véget.

Miért törvénytelen gyermek Smil Aba Appel?

Mint mult számunkban megírtuk, Pocioanu János szolgálati főnök amikor felidézte magához az üldözött szikvizgyárost, azt mondotta neki:

— Maga törvénytelen gyermek és mint ilyen nem román állampolgár.

Hamarosan kiderült azután, hogy miképpen lett Smil Aba Appel törvénytelen gyermek. Amikor szülei Toplicán évtizedekkel ezelőtt összeházasodtak, még teljesen ismeretlen volt a polgári esküvő fogalma és mint akkoriban szokás volt egyházilag esküdtek meg. Csak jóval később, évtizedek multán jött a polgári házasság. Ilyen címen azután az ősök egész sorozatáról ki lehetne mondani a verdiktet, törvénytelen gyermek volt, csupán azért, mert akkoriban Magyarországon még nem ismerték a polgári házasságot. S ilyen címenek és ürügyek alatt igyekeznek tönkretenni embereket.

Velcsov Géza dr. alpolgármester elé kerül az ügy.

Az érdekelt szikvizgyáros látva, hogy hetek telhetnek el, míg az igazát bebizonyítja, elhatározta, hogy addig is igyekszik orvoslást keresni. Ezért terjedelmes kérvényt nyújtott be Velcsov Géza dr. helyettes interimár bizottsági elnökhöz, megvilágítva az ellene folyó hajsztát és kérte, hogy addig is, míg bebizonyítja igazát, rendelje el, miszerint engedélyezzék működését különben nem tudja bevárni az időt, amely okmányai beszerzéséhez szükséges és tönkremegy. A kérvényben előadja, hogy számára 1926-ban 1239 szám alatt érvényes iparengedélyt adtak ki. Ezt

az iparengedélyt még nem vonták vissza, senki meg nem semmisítette, tehát ez érvényes és így törvénytelen cselekedet, ha megakadályozzák ipara gyakorlásában. A kérvény nyomán most már a város vezetősége is beavatkozik ebbe a hajszába és valószínűleg módot fog találni arra, hogy megvédje a szerencsétlen gyárost ellenségei által megindított hajszával szemben.

Tisztázzuk még egyszer az iparengedélyek kérdését!

És most, ha már erre került a sor, tisztázzuk már egyszer az iparengedély kérdését is. Mindenkinek, aki valamilyen ipart akar gyakorolni, nekiszegezzük a kérdést — Van állampolgársága?

S azoknak, akik nem tudnak ilyen bizonyítványt felmutatni, megtagadják az iparengedély kiadását. Milyen alapon történik ez? Mert sehol a törvény ezt nem írja elő. Az iparengedélyek kiadása Erdélyben még a régi magyar ipartörvény alapján történik. Ezt a törvényt sehol nem írja elő azt, hogy állampolgárság kell az iparengedélyhez. Miért fosztanak meg tehát száz és száz embert a megélhetési lehetőségtől? Az iparügy osztály egy miniszteri rendeletre hivatkozik. De most feltesszük a kérdést a városházán ülő igen tisztelt jogászokhoz. Megsemmisíthet-e egy miniszteri rendelet egy törvényes rendelkezést?

Még egyet. Ez a kérdés nem most először vetődik fel. Amikor Robu János dr. polgármester vezetése alatt álló tanács működött, elvi jelentőségű határozat történt az ügyben. Pocioanu János főnök, mint elsőfokú iparhatóság elutasította az iparengedélyt kérő felek kérését azzal, hogy nem tudnak állampolgárságot bizonyítani. Felbezés folytán az ügy az akkori permanens bizottság elé került, ahol Dirlea Vazul gazdasági tanácsos referálta be az ilyen ügyeket. A permanens bizottság egyhanguan kimondotta, hogy az iparengedély megszerzéséhez nem kell állampolgárság és egyáltalán ilyenirányu döntéseit, megadva a kért iparengedélyeket.

MAR.

A Sváb Kereskedelmi Bank fizetéseképtelensége

A Sváb Kereskedelmi Bank fizetéseképtelensége ügye még mindig úgy lóg a levegőben, mint Mohamed koporsója. Se kényszerigegeység, se csőd. A betétesek és részvényesek még mindig nem döntöttek a jobb sorsra érdemes pénzügyi intézet eme válságos helyzetében. Pedig aránylag könnyű volna határozniok, hiszen olyan példák állanak előttük, amelyek határozottan mutatják az utat, amelyen haladniok kell. Az Egyesült Bank példája óva intheti őket a csődeljárástól. mert hiszen láthattók, hogy a bank minden aktívája a csődtömeg gondnok zsebébe vándorol és a betétesek pénze sohasem kerül vissza. Ezzel szemben a felszámolás alatt levő Ipar- és Nép-

bank betétesei pénzüket 80 százalékban visszakapták és reményük van rá, hogy a hátralévő 20 százalék is megtérül.

A Sváb-bank mostani vezetősége alkalmas is arra, hogy a felszámolást sikeresen végrehajtsa. Hiszen Reinholz vezérigazgató csak nemrégén került a pénzügyi intézet élére, ahol már ruinált helyzetet talált. Egész működése odairányult, hogyan lehetne megmenteni a bankot a végpusztulástól és ez a törekvése most is, amikor a bank legválságosabb perceit éli. A betétesek és részvényeseknek el kell fogadniok a likvidáló bizottság feltételeit, mert csak ez az egyetlen módja annak, hogy befektetett pénzüket tekintélyes részét visszakaphassák.

Az Erdélyi Élet táncversenye.

Városszerte osztatlan érdeklődést keltett az Erdélyi Élet érdekes pályázata, amellyel az a célunk, hogy az elmúlt báliszezon táncosai és táncosnői közül a közönség válogassa ki azt a párt, amely a legtöbb sikert aratta táncával a farsang idején. A legjobb táncospár kiválasztását maga a közönség fogja elvégezni azáltal, hogy a lapunkhoz mellékelt szavazólapon általános, titkos szavazással a lap minden olvasója hozzájárulhat az eredmény kialakításához. Mindenki- nek nemre, vallásra és nemzetségre való külömbőség nélkül szavazati joga van és mindenki

választható, aki az ideai farsangon kitüntette magát a báltermek parkettjén.

Fokozzák az érdeklődést azok az értékes díjak, melyeket az Erdélyi Élet a győztesek megjutalmazására kifizet. Az első díjat nyerő táncospár nagy és művészi kivitelű ingyen fényképet kapnak, míg a többi díjak nyertesei ugyancsak művészi kidolgozásban kisebb fényképekkel lesznek jutalmazva. Garancia a képek értékére, ha ideírjuk, hogy azok Weisz Lipót, Nagy Géza és a Fessler-féle fotoműtermekben fognak készülni.

Nem kell ango! partiárut ügynöktől venni
féláron kap
angol ujdonságot
J. SCHUTZ-nál Arad, Str. Eminescu 2.
 (v. Deák Ferenc-uca)

Soha nem látott olcsó árak **Bogyó** harisnyáüzletében Str. Eminescu 13.

„ADESGO” selyemharisnya No. 45 Qual. II. lej 158. „A desgo” No. 51. Qual. II. lej 175. „HÁROM KORONÁS” selyemharisnya Qual. II. lej 175. „TRAMELIA” Qual. II. lej 145. „ORECO” lej 118 l. cőrnaharisonya „NICE”, „Ideal” „Margot” lej 118. Selyem flor 55 lejtől 75 lejig. Glase bőrczeftyű 1. lej 185. Cėrnakeztyű 40 lejtől. Selyem reform női nadrág 85 lejtől.

Bélyegzőket, „Stampa” a főpostával szemben
 dombornyomásu névjegyeket levélpapirokat olcsón készít
 „Arad, Str. Bratianu”

Mielőtt **tavaszi** és nyári divatszükségletét beszerezné, okvetlen keresse fel

divatárúházát,

GOLDSTEIN LAJOS

Arad, Strada Bratianu (Weitzer János-ucca) 2, ahol női és férfi divatszükségeit legolcsóbban beszerezheti.

Aki tartós és divatos színekre akarja ruháit festetni, keresse fel

intézetét a Magyar- és Varjassy Lajos-uccák sarkán, ahol a **legszebben és legolcsóbban** (majdnem féláron) **festenek, tisztítanak és mosnak.** Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

AZ

ARADI KÖZLÖNY

Erdély leg-
régibb, legolvasottabb és
legelterjedtebb napilapja!

THERAPIA

szanatórium Arad, Str. Iosif Vulcan (Kazinczy-u.) 3.
Telefon 532. Telefon 532.
Legmodernebb műtőfelszerelés.
Röntgen, Quarz. — Diathermia.

A legszebben

fényez,
mos,
vasal,

**BUTTINGER TERÉZ gőz-
mosodája** Strada Consistorului
(v. Batthyányi-u. 35. bent az udvarban)

WEISZ LIPÓT FOTOSZALONJA

Bulevardul Regina Maria No. 22.
(Dáciával szemben)

Gyermek-, portraít és interieur fel-
vételek a legszebb kivitelben esz-
közöltetnek.

Reiner József

budapesti államí műmechanikai és órai ipariskolát végzett műórás. Preciz óra- és ékszerraktár, javítóműhely

Arad, Str. Col. Pirici No. 3.
(Vörösmarthy-ucca 3. szám) a színházi
színészbejárattal szemben.

Házak vételét
és eladását közvetíti

Herzog
Sándor

Str. Bratianu 15. (Weitzer-ucca)

Fick József

Mélyen leszállított árak!

kelmefestő és vegytisztító intézete
Str. Barițiu (volt Rákóczi-u. 14. saját ház. A
legszebben **FEST, MOS** és **TISZTIT.** Fel-
vételi üzlet Bul. Reg. Ferd. 35. Boros Béni-tér

Legpontosabb kiszolgálás!

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre . . . 600 lei
Félévre . . . 300 lei
Negyedévre . . 150 lei
Az egyes szám ára 20 lei
Ó-Romániában . 20 lei
Jugoszláviában 4 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 5 d.

Telefonszám 520.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Arad, Str. Cloșca (Szent László-u.) 2.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek 1000 lei, nyugdíjasoknak, köztisztviselőknek 300 lei.

Telefonszám 520.

Lovrov & Co. könyvnyomdája Arad.